GÖNÜLLÜ

2019

GoFor
Üyeler Toplantısı
Gönüllülük Mevzuatı
Çalışmaları

GÖNÜLLÜ

Hazırlayan:

Ela Serpil Evliyaoğlu

İlay Öz

Görsel Tasarım:

Tuveyç Timur

Katkı Sunanlar:

(İsim baş harfine göre listelenmiştir)

Ayyüce Şahin

Emre Efe Güzel

Gizem Dikmen

Hasan Oğuzhan Aytaç

İlay Öz

Mehmet Öztürk

Merve Tuğçe Özcan

Tuna Semir Akpınar

Tuveyç Timur

GoFor'un geleneksel üyeler toplantısı 2019 yılının Mart ayında Ankara'da gerçekleştirildi.

Toplantıya,
üye örgütlerimizin temsilcileri,
gözlemci üyeler, yönetim
kurulu ve sekreterya katıldı.

Bu seneki toplantı temasını
Gönüllülük Mevzuatı
oluşturdu.

GoFor, kendi gönüllülük mevzuatını oluşturmak, üyelerini bu konuda yüreklendirmek ve ulusal çapta gönüllülük mevzuatı hazırlıklarına katkıda bulunmak için Gönüllülerle İşbirliği, Gönüllülük Mevzuatı, Türkiye'deki Durum tematik oturumları ile anket ve yuvarlak masa çalışmaları yaparak bu raporu oluşturdu.

Gönüllülüğün Tanımı

Gönüllülük ile ilgili literatürde farklı bir çok tanımlama olmasına rağmen gönüllüğün ne olduğu, nasıl olduğu ve nasıl ölçülebileceği konusunda kabul görmüş bir fikir birliği bulunmamaktadır.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından 2011 yılında Gönüllü Çalışmanın Ölçülmesi El Kitabı için geliştirilen tanım en kapsamlısı olabilir:

Gönüllü çalışma: Ücretsiz zorunlu olmayan çalışma; yani, bireylerin bir kuruluş aracılığıyla veya doğrudan kendi haneleri dışındaki diğerkişiler için gerçekleştirilen faaliyetlere ücret ödemedenzaman vermeleri.

Gönüllü Aktivitenin Temel Özellikleri

- Gönüllülük bir faaliyet veya işi içerir.

- Gönüllülük ücretsizdir.

- Gönüllülük özgür bir seçimdir.

- Gönüllülük hem bireysel (hem doğrudan) hem de organizasyon temelli formu kapsar.

- Gönüllülük, gönüllünün hanesi dışında yapılır ve belirli bir yararlanıcı ile sınırlı değildir.

Gönüllülük Neden Düzenlenmeli?

Gönüllülüğün topluma sağladığı ekonomik ve sosyal katkı tartışılmaz ve korunmayı hak etse de, gönüllülerin ve ev sahibi kuruluşların haklarının ve görevlerinin düzenlenmesi ve korunmasının sağlanmasının birleştirilmiş bir yolu yoktur. Düzenleme eksikliği mutlaka bir sorun teşkil etmek zorunda değildir.

Bununla birlikte, yasal hükümlerin tam olmaması gönüllülük faaliyetlerinin performansını engelleyebilir. Sorunlar genellikle, gönüllüleri çalışanlarından ayıran, faaliyetlerinde gereksinimleri belirleyen ve haklar ve faydalar sağlayacak olan farklı yasal statülerin bulunmamasından kaynaklanmaktadır.

Mevzuatın Kapsamı

Avrupa standartlarına göre
olası bir mevzuat ile ilgili ele
alınan en önemli konular;

- Gönüllü ve gönüllü faaliyetlerin tanımları;

- Bir ev sahibi kuruluşun tanımı;

- Gönüllülük sözleşmesinin içeriği ve
sonuçlandırılması gereken koşullar;

- Bir gönüllünün ve ev sahibi kuruluşun
birbirlerine karşı hak ve yükümlülükleri;

- Gönüllülük düzenlemelerine uymayan
kişilere uygulanan sorumluluk hükümleri;

- Gönüllülük faaliyetiyle ilgili harcamaların vergilendirilmesi, örn. seyahat masrafları, faaliyet yerinin dışındaki gönüllüler için konaklama;

- Kişilerin sosyal yardımlar, işsizlik maaşlarına katkı gibi gönüllü faaliyetlerde bulunmaya teşvik edilmesi;

- Uluslararası gönüllülük koşulları, yani yurt dışındaki vatandaşların ve ülke içindeki yabancıların gönüllü olması.

Gönüllülükle ilgili
çalışmaların ortak zorluğu,
alanı fazla düzenlemektir.
Karmaşık gönüllülük
sistemlerinin oluşturulması
veya ev sahibi kuruluşlara
ve gönüllülere çok fazla
gereksinim getirilmesi,
gönüllülük ilişkisi kurmaktan
vazgeçirebilir.

Anket Çalışması

Üye örgütlerimizin ve temsilcilerinin gönüllülük çalışmaları ve sivil toplumda gönüllü olmakla ilgili mevcut durumlarının tespiti için 10 soruluk bir anket oluşturuldu.

29 Örgütün temsilcileri bu ankete katılım sağladı.

Temsil Ettiğiniz Örgütün Profesyonel Çalışanı Mısınız?

Temsilcilerin %19,5'i temsil ettikleri örgütün profesyonel çalışanıyken, %80,65'i temsil ettiği örgütün gönüllüsüdür.

Şu anda gönüllülük yaptığınız örgütler varsa sayısını belirtiniz.

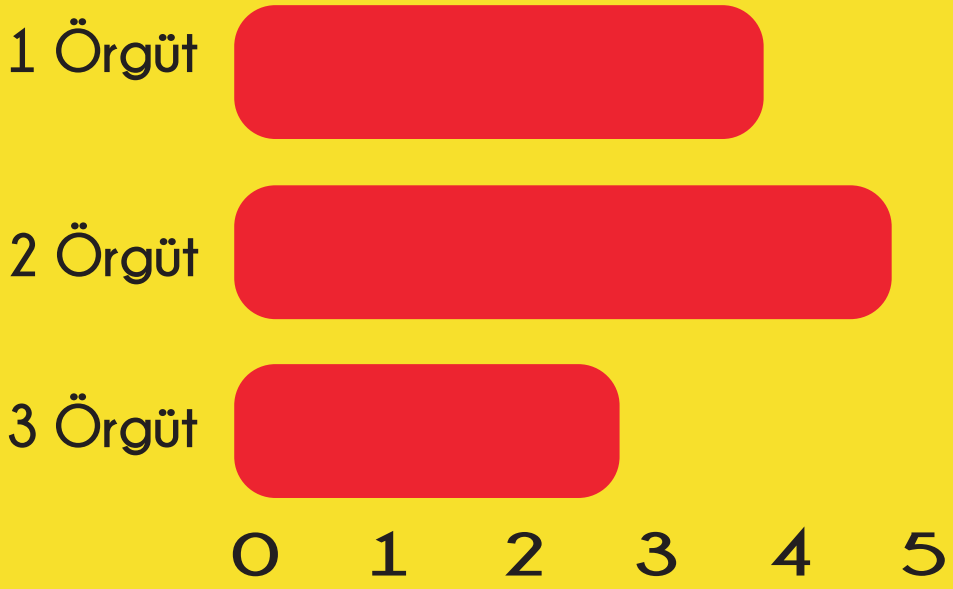

Temsilcilerin
%32'si 1, %45'i 2, %22'si 3 faklı örgütte gönüllülük yaptığını belirtmiştir.

Gönüllülük yapıyorsanız, bu çalışmalara haftada ortalama kaç saatinizi ayırıyorsunuz?

Temsilcilerin büyük çoğunluğu gönüllülük çalışmalarına haftada 10 saatten fazla zaman ayırmaktadır.

GoFor'da gönüllü olmakla ilgili hissiniz nedir? (-100 en az, +100 en fazla olacak şekilde)

Temsilciler GoFor'da gönüllü olmakla ilgili olumlu hisler taşımaktadırlar.

Örgütünüzde gönüllülük sözleşmesi var mı?

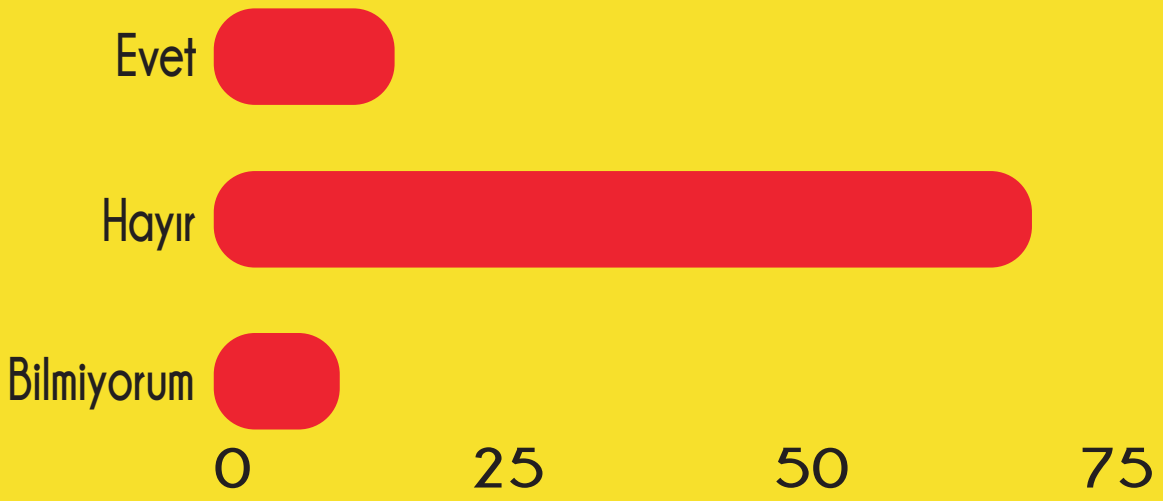

Temsilcilerin, temsil ettikleri örgütlerin %70'den fazlasında gönüllülük sözleşmesi yoktur.

Örgütünüzde bildiğiniz kadarıyla kaç gönüllü var?

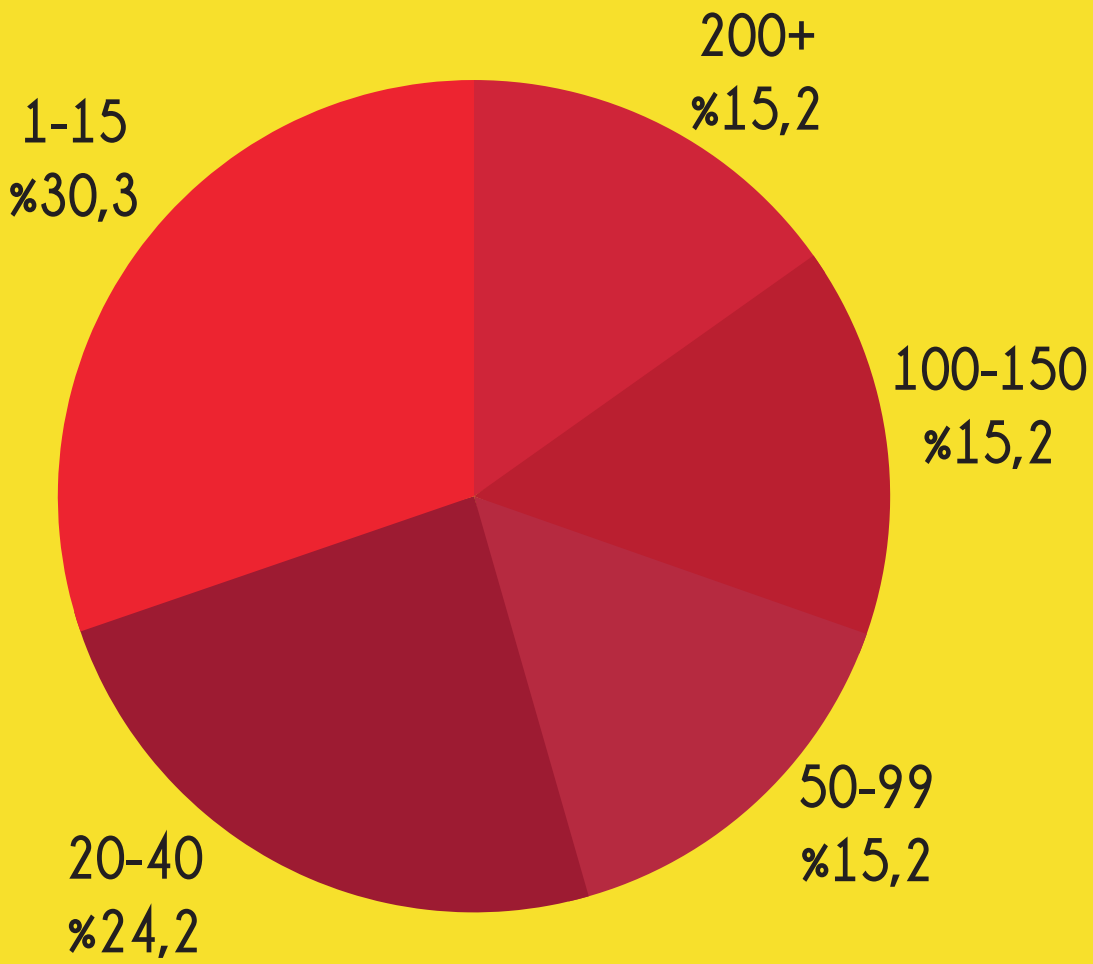

Örgütlerin büyük çoğunluğunda gönüllülük sözleşmesi olmamasına rağmen, örgütlere dahil olan gönüllü sayıları oldukça fazladır.

Gönüllülük yaptığınız süre boyunca ayrımcılığa uğradığınız mı?

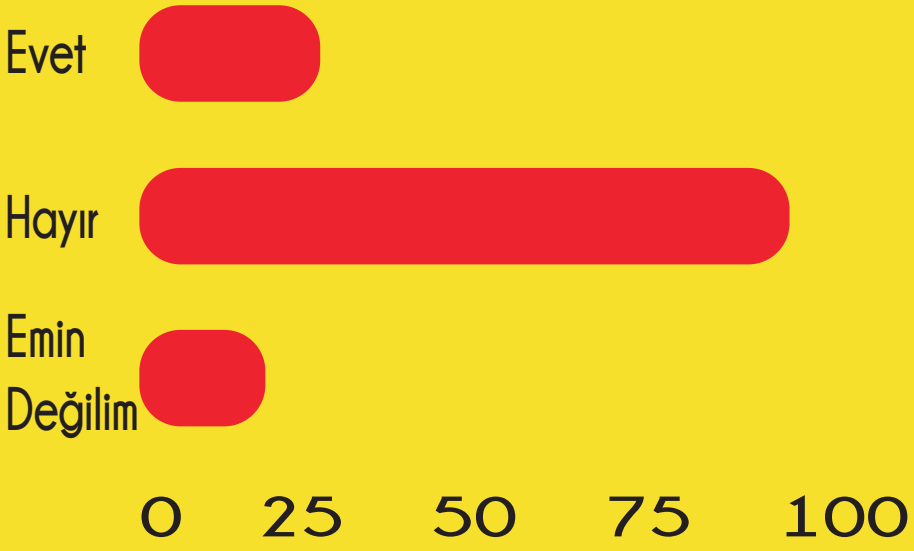

Örgütlerde ayrımcılığa uğradığını belirten temsilci sayısı oldukça azdır. Bu sonuç, üye örgütlerde ayrımcılık yapılmadığına dair bir işaret olarak yorumlanabilir.

Örgütünüz gönüllü sayısını artırmak istiyor mu?

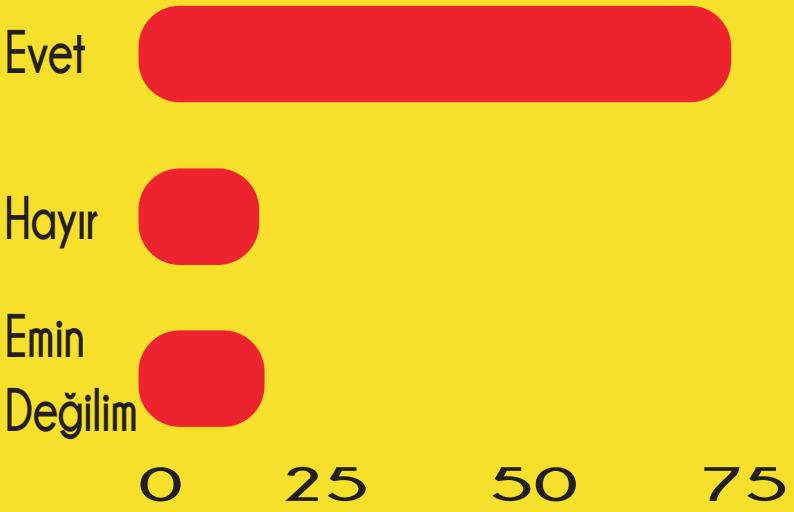

Örgütlerin %75'e yakın bir kısmı gönüllü sayısını artırmak istemektedir.

Sonuç

29 temsilciyle yapılan bu çalışmanın sonuçlarına göre,

*Temsilcilerin %80'i, temsil ettikleri örgütün gönüllü çalışanıdır.

*Örgütlerin %75'e yakını gönüllü sayısını artırmak istemektedir.

*Örgütlerin %70'den fazlasında gönüllülük sözleşmesiyoktur, ve en az gönüllüsü olan örgütün 5, en fazla gönüllüsü olan örgütün 480 gönüllüsü vardır.

Bu sonuçlar göstermektedir ki, GoFor'un ve üye örgütlerinin gönüllülükle ilgili kapsayıcı bir tanıma, işleyişe ve bir kontrol mekanizmasına ihtiyacı vardır. Bu ihtiyaçtan hareketle GoFor ve üye örgüt temsilcileri "Gönüllülük" temalı yuvarlak masa toplantısında bir araya gelmişlerdir.

Yuvarlak Masa Toplantısı

GoFor, geleneksel olarak Mart ayında yapılan üyeler toplantısında 6 masada, 29 temsilciyle Gönüllülük başlıklı oturumlar yürütülmüştür.

Her masada bir moderatör ve 4 masada raportör bulunmuştur. Raportör olmayan 2 masada onam formu sonrası ses kayıtları alınmış, deşifresi yapıldıktan sonra imha edilmiştir.

Yuvarlak Masa Toplantısı

Katılımcıların hepsi gönüllü çalışmalar yapmaya üniversitede başlamıştır. Gönüllü çalışmalar yapmalarına neden olan motivasyonlar ise yanlış giden şeyleri düzeltmek (çevre gibi) ve toplumdaki ihtiyaçları gidermek yardım etmek, ihtiyaçları tamamlamak şeklindedir. Buradan büyük çoğunluğun gönüllülüğe hizmet temelli çalışmalarla başladığı anlaşılmaktadır.

Yuvarlak Masa Toplantısı

Gönüllü Gençlerin Örgütlerden Beklentileri

Katılımcılar çoğunlukla gönüllülüğün profesyonel hayatageçişte kolaylaştırıcı olmasını, deneyim kazandırmasını beklediklerini belirtmişlerdir. İş başvurularında aranan deneyimin sivil toplum gönüllü çalışmalarıyla elde edileceğine inanç fazladır. Bağlantılı olarak ilgi duyulan alanda teorik ve pratik bilgiye sahip olmayı ve iletişim ağı kurmayı da beklemektedirler.

Örgütlerin şeffaf olması, örgütle ilgili detaylı bilgilendirmeler yapılması ve gönüllülerle ilgilenecek birinin olması da beklentilerden birisidir. Gönüllüler yalnızca işin mutfağında görünmez emek sahibi olmak değil, aynı zamanda katkıda bulundukları örgütte görünür olmak ve hedefler, çalışmalar ve işleyiş hakkında bilgi sahibi olmak da istemektedirler.

Yuvarlak Masa Toplantısı

Gönüllülerin Örgüte Katkısı

Gönüllülerin örgütlere organizasyon, proje üretme, projeyazma, güncel yöntemleri kullanma, sürdürülebilirlik sağlama bir çok alanda katkı sağladığı belirtilmiştir. Örgütlerin iş yüklerini hafifletmek" en sık kullanılan tanım olmuştur.

Örgütün Gönüllülere Katkısı

Örgütlerin gönüllülere en büyük katkısının kişisel gelişime destek sunmak olduğu ortadadır. Bunu tematikalanlarda kapasite gelişimi, farkındalık arttırımı ve proje yazma gibi becerileri güçlendirmek takip etmektedir.

Değişim ve hareketlilik programlarıyla gönüllüleri yurtdışına göndermek de ilk sırada akla gelen katkılardandır.

Yuvarlak Masa Toplantısı

Örgütlerin Gönüllülerden Beklentisi

Örgütlerin gönüllülerden beklentilerinin ilk sırasında süreklilik sağlamak ve istikrar gelmektedir. Örgütler, çalışmalarında istikrar sağlayacak gönüllülere ihtiyaç duymaktadır. İkinci beklenti ise sorumluluk alabilme becerisidir. Gönüllülerden üzerinde uzlaşılan işi sınırlarına uygun şekilde sürdürmesi ve tamamlaması beklenmektedir. Üçüncü genel fikir ise, örgütlerin gönüllülerden üretkenlik ve yeni fikirler üretilme becerisi beklentisinde olduğudur.

Türkiye'deki sivil toplum atmosferi düşünüldüğünde süreklilik sağlayan, sorumluluk alan ve örgütün gelişimine de katkı sunacak gönüllü arayışı artmıştır.

Yuvarlak Masa Toplantısı

Derneklerde Neden Gönüllülük Yönetmeliği-Sözleşmesi Yok?

Katılımcıların çoğu resmi bir sözleşmenin gönüllülük ruhuna uymayabileceğini, fazla resmiyet katabileceğini ve dayatma-kontrol mekanizması yaratabileceğini düşünmektedir. Aynı zamanda örgütlerin ve gönüllülerin bunun bir ihtiyaç olduğunu bilmemesi ve yönteme dair bilgi eksikliği de bir neden olarak gösterilmektedir.

Sözleşmeye Alternatif:
Katılımcıların Gönüllülük Sözleşmesi'ne alternatif önerileri

Etkinlik bazlı sözleşmeler
Yüzyüze görüşmelerle akit yapma
Yetenek Yönetimi
Gönüllülerle çalışma etik belgesi
Kısa dönem-uzun dönem için ayrı sözleşmeler

Yuvarlak Masa Toplantısı

Örgütünüzde Gönüllülük Sözleşmesi Olsa...

Temsilcilerin temsil ettikleri örgütlerde bir gönüllü sözleşmesi hazırlanması durumunda olmazsa olmaz dedikleri maddeler şu şekildedir:

*Gönüllü oryantasyonu: Örgütün içeriği, çalışma alanı, projeleri, görev tanımı net olmalı
*Şeffaflık: gönüllü, derneğin bir parçasıdır. Süreçten ayrı değil süreçle beraber değerlendirilmelidir. Örgütün herkademesinde şeffaflık olmalı ve gönüllüler de bu bilgilere erişebilmeli.
*Ayrımcılık: Ayrımcılığa karşı maddeler ve yaptırımlar belirtilmeli
*Taciz-Şiddet: Örgüt içi taciz ve şiddetle ilgili mekanizmalar ve süreç tanımlanmalı
*Çalışma Yükü: İş yükü, haftalık zaman limitleri belirlenmeli.

Yuvarlak Masa Toplantısı

Örgütlere Öneriler

Temsilcilerin, kendi örgütlerine gönüllülük çalışmalarıyla ilgili bulundukları tavsiyeler:

-Gönüllülere oryantasyon ve sıkı bir bilgilendirme yapılması
-Gönüllülük tanımının belirlenmesi
-Gönüllülerle ilgilenecek personelin sağlanması

Sonuç

Türkiye'de üzerinde ortaklaşılmış bir gönüllülük tanımı ve mevzuatı yoktur. Aynı zamanda Türkiye nüfusu Avrupa'nın en genç nüfuslarından birisidir. Gençlerin, var olmayı talep ettikleri alanlardan birisi de sivil toplum alanıdır. Hem hak hem hizmet temelli derneklerde özellikle genç gönüllü sayısı da gittikçe artmaktadır. Genç gönüllülerin sosyal ve kişisel gelişimlerini desteklemek, toplumsal ilerlemeye katkı sağlamalarının yolunu açmak önemlidir. Bu amaçla, üzerinde ortaklaşılmış gönüllülük tanımıyla birlikte gençliğin sivil topluma ve gönüllü çalışmalara katılmasının teşvik edilmesi kritik öneme sahiptir.